

China is echt niet immuun voor revolte



SERV WIEMERS is schrijver en oud-diplomaat. Hij is auteur van het boek *De inhaalchinese*.

CHINA EN 'OCCUPY'

Uiteindelijk zullen de Occupy-beweging en Jasmijn Revoluties niet aan China voorbijgaan. Hopelijk verlopen ze vreedzaam.

Het jaar 2011 is het jaar van de revolutie. Over de hele wereld gaan boze burgers de straat op om te demonstreren tegen de arrogantie van de machthebbers. In Arabische landen tegen langzittende dictators, in Griekenland en Israël tegen onkundige politici, in de VS en andere westerse landen tegen bankiers en graaiers. Overal demonstreren ze voor een eerlijke verdeling van macht en welvaart.

Overal, behalve in het grootste land ter wereld: China. Terwijl juist in China sprake is van een gebrek aan democratie en een zeer onevenwichtige verdeling van rijkdom. Hoe kan het dat de Jasmijn Revolutie en de Occupy-beweging China hebben overgeslagen? En blijft dat zo? Ik noem vier vaak genoemde redenen waarom China buiten schot zou blijven en geef aan waarom die wel of niet valide zijn.

■ Democratie past niet bij de Chinese cultuur. China heeft inderdaad geen democratische traditie. Het confucianisme predikt orde, gehoorzaamheid en respect voor hiërarchie. Chinezen zijn allergisch voor wanorde. Het is de taak van de machthebbers orde te scheppen in de wereld die van zichzelf chaotisch is. Democratie wordt door veel Chinezen – daarbij een handje geholpen door de staatspropaganda – geassocieerd met chaos.

Dit argument hoorden we echter ook met betrekking tot de Arabische wereld. Die cultuur zou ook niet met democratie te verenigen zijn. En zie wat men er daar voor over heeft om zich te ontdoen van dictators. Uiteindelijk is het verlangen naar inspraak en controle van macht universeel. Ook in China, waar in 1989 mensen massaal het Tiananmen

Plein op gingen voor anti-overheidsprotesten. Bovendien kent de absolute macht van de Chinese dynastieën traditioneel ook een keerzijde: indien de belangen van het volk niet goed worden gewaarborgd, wordt de dynastie afgezet.

■ De Chinese economie draait op volle toeren. Ja, de Chinese economie groeit al ruim tien jaar onstuimig en steekt daarin positief af tegen de VS, Europa en Noord-Afrika. Dus waarom zou je daartegen gaan demonstreren? De welvaart is voor veel Chinezen toegenomen, en China wordt zelfs gezien als het land dat de wereldeconomie nu uit het moeras moet trekken.

Daarbij wordt vergeten dat het Chinese economische model zijn basis vindt in roofofbouw. Achter de glimmende kantoorcolossen in steden als Shanghai bevindt zich de reële economie die het moet hebben van spotgoedkope arbeiders, uitbuiting van het milieu, schending van intellectueel eigendom en kredieten die worden verstrekt op basis van vriendjespolitiek. Genoeg redenen

Eénhonderdste procent van de Chinezen bezit 90 procent van de nationale rijkdom

voor ontevredenheid bij degenen die de rekening betalen van dit groeiemodel.

China is een totaal andere maatschappij. Een belangrijk verschil met in ieder geval de Arabische landen is de bevolkingsopbouw. De Arabische bevolking is jong en die jongeren zijn allemaal op zoek naar werk. China kent een omgedraaide bevolkingspiramide. De één-kindpolitiek zorgt voor snelle vergrijzing. En het ene kind in het gezin moet alles waarmaken. Die gaat zeker niet zijn carrière en de kansen voor zijn familie in de waagschaal leggen door te demonstreren.

Anderzijds is de maatschappelijke frustratie net zo groot. De inkomensverschillen zijn zelfs groter. Eén procent van de Amerikanen bezit 90 procent van de rijkdom, terwijl in China éénhonderdste procent

van zijn inwoners 90 procent bezit.

■ De Chinese overheid onderdrukt protesten effectief. De Chinese machthebbers pakken dissidenten, inderdaad keihard aan. Er is veel meer mogelijk dan onder Mao, maar vrije vereniging is uitgesloten en de censuur is nog compleet. Chinezen leven met het diepgewortelde besef dat protest op zero tolerance van de kant van de overheid kan rekenen.

Bij een oproep tot 'Jasmijn'-protest dit voorjaar waren er op de afgesproken plek meer politieagenten dan demonstranten. Begin deze maand vond er in China wel een Occupy Wall Street-demonstratie plaats, maar die bestond uit oude communisten die zich solidair verklaarden met de Amerikaanse demonstranten. Aanvankelijk omarmden de staatsmedia dit idee, totdat de Occupy-beweging mondiaal werd. Het fenomeen wordt nu doodgezwegen. Op Sina Weibo, de Chinese variant van Twitter, mag het onderwerp niet worden besproken en de zoektermen Occupy China, Occupy Beijing of Occupy Shanghai stuiten op censuurpagina's.

De Chinese overheid onderdrukt de vrije discussie over Jasmijn en Occupy dus met verve, maar het is de vraag of de honderden miljoenen Chinese internetters en twitteraars nog te controleren zijn. De fanatieke reactie van de censoren geeft aan dat de overheid zelf ook bang is dat de onrust zich naar China uitbreidt. De (recente) geschiedenis leert dat als er eenmaal een aanleiding is gevonden, mensen zich niet meer in laten tomen door een agressief veiligheidsapparaat.

Betekent dit alles dat de revolutie in 2011 ook naar de Verboden Stad komt? Als je naar de naoorlogse geschiedenis van China kijkt mischien wel. Aan het eind van ieder decennium gebeurde iets schokkends: in 1949 riep Mao de Volksrepubliek uit; in 1958 begon de Grote Sprong Voorwaarts; eind jaren zestig woedde de Culturele Revolutie; in 1978 kondigde Deng Xiaoping de Open-Deur-politiek af; in 1989 was de opstand op het Tiananmen Plein en eind jaren negentig de Aziatische crisis. Aan het eind van het afgelopen decennium ving de overheid een mogelijke maatschappelijke schok af met de Olympische Spelen in Peking (2008) en de Wereldtentoonstelling in Shanghai (2010). Wellicht dat de echte schok nu wat later komt. Het is in ieder geval te hopen dat een Chinese Jasmijn of Occupy vreedzaam zal verlopen.